

РИНОК ПРАЦІ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

MARKET OF LABOR CHERNIGOVSK REGION

Філіппова Н.В.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри публічного управління
та менеджменту організацій,
Чернігівський національний технологічний університет

Косач І.А.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри публічного управління
та менеджменту організацій,
Чернігівський національний технологічний університет

Ховайло І.П.

студент,
Чернігівський національний технологічний університет

Досліджено сучасний стан ринку праці Чернігівської області за період 2012–2016 рр. та проаналізовано вплив чинників на його чисельність та склад. Встановлено залежність між структурою ринку праці області та її територіальним розташуванням й економічним розвитком. Проаналізовано показники зайнятості та безробіття населення Чернігівської області.

Ключові слова: ринок праці, зайнятість, економічно активне населення, безробіття, міграція.

Исследовано современное состояние рынка труда Черниговской области за период 2012–2016 гг. и проанализировано влияние факторов на его численность и состав. Установлена зависимость между структурой рынка труда области и ее территориальным расположением и экономическим развитием. Проанализированы показатели занятости и безработицы населения Черниговской области.

Ключевые слова: рынок труда, занятость, экономически активное население, безработица, миграция.

The present state of the labor market of Chernihiv region for the period of 2012–2016 is investigated, and the influence of factors on its size and composition is analyzed. The dependence between the labor market structure and its territorial location and economic development is established. The indicators of employment and unemployment of the population of Chernihiv region are analyzed.

Key words: labor market, employment, economically active population, unemployment, migration.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Перехід України до ринкових економічних відносин потребує формування ринку праці як основоположного елемента ринкового механізму, що має забезпечувати ефективну взаємодію між попитом та пропозицією робочої сили. Ринок праці має сприяти відтворенню робочої сили, яка відповідає вимогам сучасного виробництва, забезпечувати раціональну структуру зайнятості, активізувати мобільність робочої сили тощо. Необхідність загострення уваги до ринку праці зумовлена тим фактом, що ефективність його функціонування впливає не лише на обсяги суспільного виробництва, рівень і якість життя населення та взагалі соціально-економічний розвиток країни, а й на її позиції на світовому ринку, національну

конкурентоспроможність і модель економічного зростання.

Формулювання цілей статті (**постановка завдання**). Метою статті є дослідження сучасного стану та розвитку регіонального ринку праці Чернігівської області протягом 2012–2016 рр.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. У регіональному аспекті основна функція ринку праці полягає у перерозподілі робочої сили між регіонами, видами економічної діяльності і сферами виробництва та забезпеченні роботою економічно активного населення регіону. Нерівномірність розвитку регіональних ринків праці значною мірою залежить від розміщення продуктивних сил, зумовленого наявними природними ресурсами, історичним розвитком та місце-

вими традиціями, і відображає економічну спеціалізацію регіонів країни [1].

Диференціація регіональних ринків праці викликана нерівномірністю соціально-економічного розвитку регіонів, зокрема обсягами наявного ресурсного потенціалу й ефективністю його використання, що зумовлює різні можливості щодо врегулювання попиту і пропозиції робочої сили та регіональні диспропорції за показниками безробіття. Отже, динамічний розвиток економіки країни не супроводжується структурними змінами в регіонах, а має екстенсивний характер, коли зростають традиційні потужні промислові центри та залишаються у стані стагнації регіони з більш низьким рівнем промислового потенціалу [2].

Ринок праці спрямований на узгодження інтересів його учасників щодо формування попиту і пропозиції робочої сили. Найважливішим індикатором його функціонування сучасні

дослідники вважають рівень безробіття. Ліквідувати безробіття як явище в ринкових умовах неможливо, але запобігання поширенню його масових та довготривалих форм становить одне з головних завдань соціальної безпеки держави [3].

Ринок праці як один зі складників ринкової системи, що відображає наявні проблеми вітчизняної економіки, зазнав істотного впливу глобальної фінансово-економічної кризи. В Україні її глибина була зумовлена не лише зовнішніми чинниками, а й низкою внутрішніх економічних і політичних чинників, у тому числі незадовільним рівнем використання трудового потенціалу суспільства й регіонів, що вимагає серйозних змін у підходах до регулювання регіональних ринків праці.

З табл. 1 можна простежити, як змінився стан ринку праці за 2012–2016 рр. Загалом у Чернігівській області спостерігається зниження чисель-

Таблиця 1

Показники ринку праці за 2012–2016 рр.

Показник	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.
1	2	3	4	5	6
у віці 15-70 років					
зайняте населення, тис. осіб	475,5	473,4	439,5	432,3	424,8
Абсолютне відхилення до попереднього року, тис. осіб	-	-2,1	-33,9	-7,2	-7,5
Абсолютне відхилення до базового, тис. осіб	-	-2,1	-36	-43,2	-50,7
Відносне відхилення до попереднього, %	-	99,56	92,84	98,36	98,27
Відносне відхилення до базового, %	-	99,56	92,43	90,91	89,34
Темпи приросту до попереднього року, %	-	-0,44	-7,16	-1,64	-1,73
Темпи приросту до базового, %	-	-0,44	-7,57	-9,09	-10,66
безробітне населення, тис. осіб	51,6	48,4	55,3	51,6	53,9
Абсолютне відхилення до попереднього року, тис. осіб	-	-3,2	6,9	-3,7	2,3
Абсолютне відхилення до базового, тис. осіб	-	-3,2	3,7	-	2,3
Відносне відхилення до попереднього року, %	-	93,80	114,26	93,31	104,46
Відносне відхилення до базового, %	-	93,80	107,17	-	104,46
Темпи приросту до попереднього року, %	-	-6,20	14,26	-6,69	4,46
Темпи приросту до базового, %	-	-6,20	7,17	-	4,46
Разом економічно активне населення, тис. осіб	527,1	521,8	494,8	483,9	478,7
Абсолютне відхилення до попереднього року, тис. осіб	-	-5,3	-27	-10,9	-5,2
Абсолютне відхилення до базового, тис. осіб	-	-5,3	-32,3	-43,2	-48,4
Відносне відхилення до попереднього, %	-	98,99	94,83	97,80	98,93
Відносне відхилення до базового, %	-	98,99	93,87	91,80	90,82
Темпи приросту до попереднього року, %	-	-1,01	-5,17	-2,20	-1,07
Темпи приросту до базового, %	-	-1,01	-6,13	-8,20	-9,18
працездатного віку					
зайняте населення, тис. осіб	416,4	419,4	402,3	408,1	403,1
Абсолютне відхилення до попереднього року, тис. осіб	-	3,0	-17,1	5,8	-5,0
Абсолютне відхилення до базового, тис. осіб	-	3,0	-14,1	-8,3	-13,3

Закінчення талиці 1

1	2	3	4	5	6
Відносне відхилення до попереднього,%	-	100,7	95,92	101,44	98,77
Відносне відхилення до базового, %	-	100,7	96,61	98,01	96,81
Темпи приросту до попереднього року,%	-	0,7	-4,08	1,44	-1,23
Темпи приросту до базового, %	-	0,7	-3,39	-1,99	-3,19
безробітне населення, тис. осіб	51,6	48,4	55,3	51,6	53,9
Абсолютне відхилення до попереднього року, тис. осіб	-	-3,2	6,9	-	2,3
Абсолютне відхилення до базового, тис. осіб	-	-3,2	3,7	-	2,3
Відносне відхилення до попереднього,%	-	93,80	114,26	-	104,46
Відносне відхилення до базового, %	-	93,80	107,17	-	104,46
Темпи приросту до попереднього року,%	-	-6,20	14,26	-	4,46
Темпи приросту до базового, %	-	-6,20	7,17	-	4,46
Разом економічно активне населення, тис. осіб	468,0	467,8	457,6	459,7	457,0
Абсолютне відхилення до попереднього року, тис. осіб	-	-0,2	-10,2	2,1	-2,7
Абсолютне відхилення до базового, тис. осіб	-	-0,2	-10,4	-8,3	-11
Відносне відхилення до попереднього,%	-	99,96	97,82	100,46	99,41
Відносне відхилення до базового, %	-	99,96	97,78	98,23	97,65
Темпи приросту до попереднього року,%	-	-0,04	-2,18	0,46	-0,59
Темпи приросту до базового, %	-	-0,04	-2,22	-1,77	-2,35

Джерело: складено на основі [4]

ності населення, смертність в області перевищує народжуваність, тому й кількість економічно активного населення також із кожним роком зменшується. Так, у 2012 р. економічно активне населення області у віці 15–70 років дорівнювало 527,1 тис. осіб, а в 2016 р. чисельність знизилася і становила 478,7 тис. осіб, тобто чисельність знизилася аж на 48,4 тис. осіб, або на 9,18%, що є негативним явищем, адже це говорить нам про те, що чисельність населення Чернігівської області також знижується, смертність перевищує народжуваність та відбувається старіння нації.

У 2015 р. кількість економічно активного населення у віці 15–70 років становила 483,9 тис. осіб, із них зайняте населення становить 432,3 тис. осіб, а безробітне – 51,6 тис. У 2016 р. кількість економічно активного населення знизилася на 5,2 тис. осіб, що може вказувати на зниження загальної чисельності населення України. У 2016 р. кількість зайнятого населення по Україні знизилася на 7,5 тис. осіб порівняно з попереднім роком. Також даний рік характеризується збільшенням безробіття на 4,5% порівняно з 2015 р. Середня тривалість пошуку роботи безробітними становить шість місяців.

У 2015 р. кількість зайнятого населення працездатного віку дорівнювала 408,1 тис. осіб, а отже, може знайти чисельність працюючих школярів, які не досягли 16 років, та кількість працюючих пенсіонерів. Їхня кількість дорівнює 432,3 – 408,1 = 24,2 тис. грн., це говорить нам

про те, що в Україні дуже низькі пенсії і звичайний пенсіонер у зв'язку з високими цінами на продукти, ліки та комунальні послуги вимушений працювати. Така ситуація спостерігається й у 2016 р.: чисельність працюючих школярів, які не досягли 16 років, та кількість працюючих пенсіонерів дорівнює 424,8 – 403,1 = 21,7 тис. грн.

Динаміку ринку праці за останні п'ять років представлено на рис. 1.

Серед сукупності факторів впливу на розвиток регіонального ринку праці за умов євроінтеграції завжди можна виділити фактори: зовнішні та внутрішні, загальні та специфічні (особливі), основні й другорядні, прямі та побічні, одно- і різноспрямованої дії тощо. За відношенням до впливу на розвиток регіонального ринку праці в Україні фактори можуть бути зовнішніми (впливати із зовнішнього середовища й не залежати від регіонального ринку праці) та внутрішніми (формуватися й коригуватися всередині нього), впливати безпосередньо або опосередковано на ринок праці і певним чином взаємодіяти між собою. Вплив зовнішніх факторів на висвітлення регіонального аспекту розвитку ринку праці став особливо відчутним із нарощуванням процесів євроінтеграції та глобалізації, фінансово-економічної кризи тощо. Євроінтеграція стала об'єктивною закономірністю цивілізаційного розвитку. Як складний, багатоплановий процес вона здійснює вплив на всі сфери людського життя, у тому числі й на ринок праці. Так, потенційними перевагами фактору впливу на розвиток Чернігівського регіону від євроінте-

грації є: посилення мобільності робочої сили; можливості сформування ринкові моделі поведінки; посилення творчого характеру праці внаслідок набуття досвіду трудової діяльності за кордоном для підвищення загального професійно-кваліфікаційного рівня зайнятості населення; підвищення стандартів з оплати праці в результаті більшої відкритості економіки; посилення конкурентоспроможності освітніх послуг, що забезпечуватиме підвищення освітнього рівня робочої сили, розширення експортного потенціалу за рахунок відкритого доступу на світові ринки, що забезпечуватиме створення нових робочих місць, залучатиме іммігрантів на малопривабливі за умовами оплати та найму робочі місця тощо. Проте не слід забувати, що вплив євроінтеграції на розвиток регіональних ринків праці України супроводжується безліччю небезпек і ризиків [5].

Станом на 01.01.2016 на території області проживало 1 044,98 тис. осіб, на 01.09.2016 чисельність скоротилася до 1 038,5 тис. осіб, передусім за рахунок природного скорочення населення. І хоча в 2005–2012 рр. рівень природного скорочення зменшувався, протягом останніх трьох років значення показника зростає. У 2015 р. кількість померлих перевищила кількість народжених на 10,9 тис. осіб. У розрахунку на 1 тис. населення загальний коефіцієнт природного скорочення населення становив 10,4, що є найгіршим показником в Україні. За показниками народжуваності область також займає одне з останніх місць – 9,0 осіб на 1 тис. наявного населення. В області спостерігається дисбаланс між попитом та пропозицією робочої сили, який є значним: навантаження на одне вільне робоче місце станом на 2016 р. – дев'ять осіб (рік тому – 15 осіб). Внутрішньо переміщені особи реестру-

ються у центрах зайнятості та отримують комплекс відповідних соціальних послуг.

Отже, простеживши динаміку ринку праці, спостерігаємо поступове зниження кількості зайнятого населення та зростання безробіття. На нашу думку, необхідно виводити економіку країни з тіні, адже велика кількість населення країни працює неофіційно, при цьому отримує заробітну плату та допомогу по безробіттю, але не сплачує утримань із заробітної плати, а це все негативно впливає на бюджет країни.

Проявами фінансово-економічної кризи в регіоні є збільшення кількості збиткових та збанкрутілих підприємств, закриття неконкурентоспроможних виробництв, що призводить до скорочення робочих місць і збільшення рівня безробіття. Таким чином, негативними наслідками фактору впливу світової фінансової кризи на регіональний ринок праці стали: загроза втрати людиною робочого місця і грошових засобів у вигляді заробітної плати, зростання соціальної напруги, поява різного роду небажаних проблем, у тому числі посилення психологічного очікування підвищення цін і недовіри населення до банківської системи тощо [5].

Показники руху робочої сили за 2012–2016 рр. у Чернігівській області представлено в табл. 2.

Середньооблікова кількість штатних працівників у Чернігівській області протягом останніх п'яти років має тенденцію до зниження. Так, у 2016 р. вона дорівнювала 189,8 тис. осіб, що на 3,9 тис. осіб менше, ніж у 2015 р., а якщо порівняти з 2012 р., то кількість знизилася на 30,3 тис. осіб. Тобто можна сказати, що з кожним роком зменшується чисельність робітників та робочих місць, що негативно позначається на економіці країни, адже зменшується внаслідок цього ВВП. Також у Чернігівській

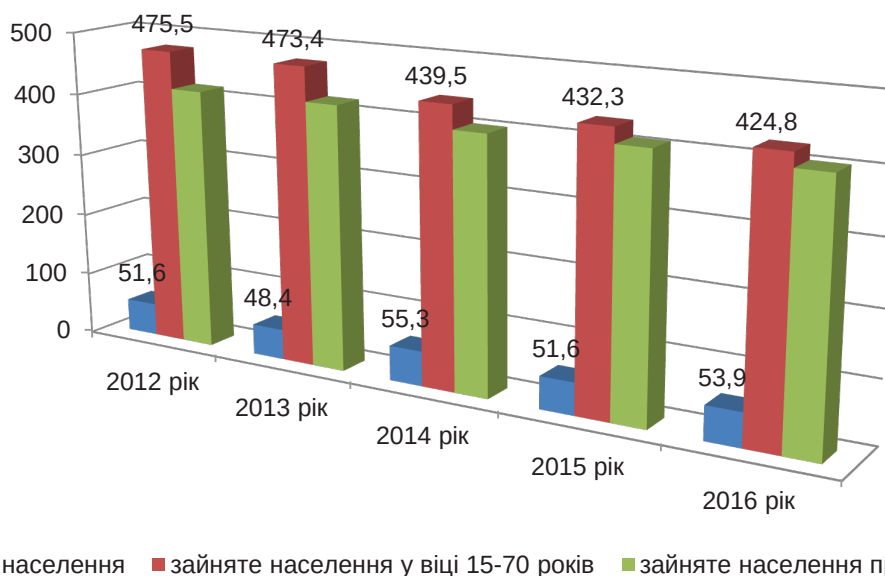

Рис. 1. Динаміка показників ринку праці за 2012–2016 рр. [4]

області спостерігається високий рух працівників, загальний коефіцієнт обороту робочої сили дорівнює 49,3%, і з нього коефіцієнт обороту щодо звільнення перевищує коефіцієнт обороту щодо прийому на 2,5%, це означає, що кількість звільненого персоналу перевищує кількість новоприйнятих працівників, отже, загалом по області спостерігається зростання безробіття.

До соціальних факторів руху населення необхідно віднести систему освіти, охорони здоров'я, рівень розвитку соціальної інфраструктури регіону, житлово-комунальне господарство, рекреаційну систему. Перелічені фактори мають інтенсивний вплив на трудовий потенціал регіону, підвищуючи його через якісний складник і впливаючи як на фазу формування, так і на фазу використання трудового потенціалу на регіональному ринку праці. Характеризуючи соціальну структуру зайнятості Чернігівського регіону, необхідно відзначити, що з'явилися нові проблеми у сегментах ринку праці, регулювання яких потребує прийняття нових рішень і диференційованих підходів до розвитку регіонального ринку праці. Кожен із цих сегментів має відповідні фактори впливу на розвиток ринку, які необхідно досліджувати та висвітлювати для попередження негативних наслідків. Зростання потенціалу соціальної сфери сприяє більш повному задоволенню соціальних потреб населення, у тому числі на ринку праці. Зазвичай у регіонах України розвиток соціально орієнтованих галузей і соціальної інфраструктури не відповідає реальним потребам населення. У зв'язку із цим постає проблема структурної трансформації господарських комплексів регіонів і використання чинника структурних змін у методології формування та реалізації регіональної політики ринку праці [6, с. 13].

Слід відзначити, що Чернігівська область межує з Київською, тому велика кількість випускників шкіл бажають навчатися саме у вишах столиці, адже вони престижні й отриманий диплом користується більшими перевагами під час працевлаштування. Також сучасна молодь марить тим, щоб вирватися із батьківської опіки, і прагне

самостійного життя, тому після навчання у Києві шукає там роботу, щоб залишитися на постійне місце проживання. Також Чернігівська область межує з Росією та Білоруссю, що пояснює значну кількість виїжджаючого населення на заробітки за кордон. Користуючись послугами агентств із працевлаштування за кордоном, люди з області їдуть до Польщі, Чехії, Естонії.

Нині для Чернігівщини актуальним є питання збереження трудового потенціалу. Виїжджати за кордон та до столиці висококваліфікованих працівників змушує низька якість робочих місць. Лише 3% вакансій у регіоні пропонують зарплату, більшу за середню по області, яка, до речі, на чверть нижча за відповідний показник по Україні й удвічі менша, ніж у Києві. Проте й роботодавцям нині досить складно знайти потрібних працівників через низьку якість робочої сили та дефіцит робітничих кадрів. Серед майже 27 тис. вакансій, які подані роботодавцями до центрів зайнятості області в минулому році, 57% робочих місць пропонують для кваліфікованих «працівників з інструментом», ще 16% – для робітників, які не потребують спеціальної підготовки, і лише чверть вакансій – для службовців із вищою освітою. На нашу думку, ще однією проблемою, яка потребує нагального вирішення, є невідповідність обсягів та якості підготовки молодих кадрів потребам роботодавців.

З табл. 3 можна простежити, що за останні два роки найбільше працездатного населення працює у промисловій сфері: у 2016 р. на промислових підприємствах зайнято 43,8 тис. осіб, а це 17,9% від усього зайнятого населення. Друге місце посідає освіта – 15,3%, далі йдуть сфери охорони здоров'я та надання соціальної допомоги – 13,4%, державного управління й оборони, обов'язкового соціального страхування – 13,1%.

Якщо дослідити середню заробітну плату в Чернігівській області, то внаслідок того, що рівень законодавчо-встановленої мінімальної заробітної плати поступово зростає, зростає й середня заробітна плата по Україні. У 2015 р. середня заробітна плата становила 3 295 грн., у 2016 р. вона зросла на 707 грн., або на 21,5%, і становила 4 002 грн., а

Таблиця 2

Показники руху робочої сили за 2012–2016 рр.

Рік	Середньооблікова кількість штатних працівників, тис. осіб	Абсолютне відхилення, тис. осіб	Відносне відхилення, %	Темпи приросту, %	Коефіцієнт обороту робочої сили	
					по прийому	по звільненню
					у % до середньооблікової кількості штатних працівників	
2012	220,1	-	-	-	24,4	28,3
2013	213,3	-6,8	96,91	-3,09	25,3	29,4
2014	205,6	-7,7	96,39	-3,61	23,5	28,4
2015	193,7	-11,9	94,21	-5,79	22,2	27,1
2016	189,8	-3,9	97,99	-2,01	23,4	25,9

Джерело: складено на основі [4]

Таблиця 3

Зайнятість населення за видами економічної діяльності

	2015 р.			2016 р.		
	усього, тис. грн.	у т. ч. наймані працівники підприємств, установ, організацій		усього, тис. грн.	у т. ч. наймані працівники підприємств, установ, організацій	
		тис.	% до підсумку		тис.	% до підсумку
Усього зайнято	432,3	249,2	100,0	424,8	244,4	100,0
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	107,0	31,5	12,6	99,2	29,0	11,9
Промисловість	53,4	43,6	17,5	54,0	43,8	17,9
Будівництво	8,5	4,2	1,7	8,8	4,4	1,8
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	95,5	20,5	8,2	94,4	18,7	7,7
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	19,5	14,9	6,0	20,5	15,4	6,3
Тимчасове розміщування й організація харчування	4,7	2,7	1,1	4,7	2,6	1,1
Інформація та телекомунікації	4,9	3,5	1,4	4,7	2,8	1,1
Фінансова та страхова діяльність	5,5	5,1	2,0	5,4	5,0	2,0
Операції з нерухомим майном	5,1	3,0	1,2	5,0	3,0	1,2
Професійна, наукова та технічна діяльність	7,4	5,4	2,2	7,4	5,2	2,1
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	6,5	5,1	2,0	6,1	4,6	1,9
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	31,6	31,6	12,7	32,1	32,1	13,1
Освіта	37,5	37,3	15,0	37,5	37,3	15,3
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	33,7	33,3	13,4	33,3	32,8	13,4
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	6,6	5,8	2,3	6,9	6,1	2,5
Інші види економічної діяльності	4,9	1,7	0,7	4,8	1,6	0,7

Джерело: складено на основі [4]

Таблиця 4

Показники середньомісячної заробітної по Чернігівській області

Рік	Середньомісячна заробітна плата				
	номінальна				реальна, у % до попереднього року
	гривень	Абсолютне відхилення, грн.	Відносне відхилення, %	у % до прожиткового мінімуму для працевдатних осіб	
2012	2308	-	-	203,5	118,4
2013	2504	196	108,5	205,6	110,0
2014	2690	186	107,4	220,9	94,9
2015	3295	605	122,5	239,1	78,7
2016	4002	707	121,5	250,1	107,0

Джерело: складено на основі [4]

Заборгованість із виплати заробітної плати в 2012–2016 рр.

Рік	Тис. грн.	Абсолютне відхилення до попереднього року	Відносне відхилення до попереднього року	Темпи приросту до попереднього року
2012	20022,5	-1418,5	93,4	-6,6
2013	19918,8	-103,7	99,5	-0,5
2014	16487,2	-3431,6	82,8	-7,2
2015	18180,5	1693,3	110,3	10,3
2016	19049,4	868,9	104,8	4,8

Джерело: складено на основі [4]

це 250,1% до прожиткового мінімуму для працездатних осіб, установленого законодавством.

Що стосується реальної заробітної плати, то вона знижується, адже за рік у країні дуже зростає інфляція, знецінюється гривня, зростає курс долару, а разом із тим і ціни на товари, як імпорتنі через долар, так і вітчизняні на їх рівні.

Аналізуючи заборгованість із виплати заробітної плати в 2012–2013 рр., можемо простежити поступове її зниження. На жаль, сьогодні, під час воєнної обстановки, даний показник почав зростати. У 2015 р. заборгованість зросла на 1 693,3 тис. грн., або на 10,3%, відносно 2014 р., у 2016 р. заборгованість із виплати заробітної плати також зросла, темп приросту становить 4,8% і дорівнює 19 049,4 тис. грн.

Проаналізувавши діяльність обласного центру зайнятості, відомо, що протягом 2016 р. на обліку в центрах зайнятості області перебували та отримували соціальні послуги 41,2 тис. безробітних (на 13,6% менше порівняно з 2015 р.), кожного третього з яких, а це понад 13 тис. осіб, працевлаштовано. Зокрема, 153 особи започаткували власну справу, скориставшись виплатою допомоги по безробіттю одноразово. На нові робочі місця з компенсацією роботодавцю єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування працевлаштовано 447 осіб.

Окрім того, майже 4,5 тис. безробітних за направленням служби зайнятості набували нових професій та підвищували кваліфікацію, 7,6 тис. залучено до громадських та інших робіт тимчасового характеру.

Станом на 1 січня 2017 р. в області налічувалося 12,4 тис. офіційно безробітних громадян,

що на чверть менше, ніж на цю дату рік тому. На кожне вільне робоче місце претендувало 17 осіб проти 25 торік.

Можна позитивно оцінити роботу служби зайнятості області та законодавчі ініціативи, спрямовані на зниження утриманських настроїв серед безробітного населення, мотивацію громадян до легальної та продуктивної праці. Відзначимо, що в умовах складної економічної та соціальної ситуації, кризових демографічних процесів, які впливають на уповільнення темпів відновлення трудового потенціалу, ускладнюють створення нових та підвищення якості наявних робочих місць, служба зайнятості відіграє важливу роль у зниженні соціальної напруженості, пом'якшенні дисбалансу між попитом і пропозицією робочої сили, у тому числі шляхом організації професійної підготовки та перепідготовки кадрів на замовлення роботодавців, проведення профорієнтаційної роботи з учнівською молоддю та безробітним населенням щодо здобуття актуальних на ринку праці професій.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Основними завданнями, які потребують вирішення у сфері розвитку ринку праці Чернігівської області мають бути:

- повернення безробітних до продуктивної зайнятості та стимулювання самозайнятості населення і створення нових робочих місць суб'єктами малого підприємництва;
- підвищення рівня оплати праці;
- створення належних безпечних і здорових умов праці на підприємствах, установах і організаціях усіх форм власності, зниження виробничого травматизму та професійних захворювань в області.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Онікієнко В.В., Ткаченко Л.Г., Ємельяненко Л.М. Розвиток ринку праці України: тенденції та перспективи. К.: НАН України, 2007. 285 с.
2. Новак І.М. Соціальний розвиток регіонів України: оцінка та напрями зменшення диспропорцій: монографія; НАН України. Ін-т економіки промисловості, Ін-т демографії та соціальних досліджень. Донецьк–Київ, 2008. 185 с.
3. Людський розвиток регіонів України: аналіз та прогноз: колективна монографія / За ред. Е.М. Лібанової. К.: Ін-т демографії та соціальних досліджень НАН України, 2007. 367 с.
4. Офіційний сайт Головного управління статистики у Чернігівській області. URL: chernigivstat.gov.ua.
5. Зуб М.Я. Фактори впливу на розвиток регіонального ринку праці за умов євроінтеграції. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2009. № 5. Т. 1. С. 221–224.
6. Качан Є.П., Обухівський О.О. Регіональна політика ринку праці: монографія. Тернопіль: Економічна думка, 2005. 176 с.